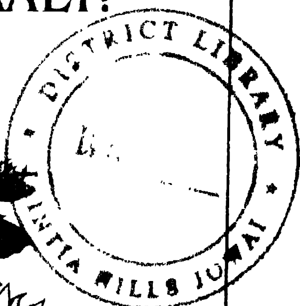
KA DUSTUR KA DEI KAEI?

By
Wanhok Lamar

SHI KYNTIEN AR KYNTIEN NA KA NONGTHOH

Nyngkong eh, nga pynpaw ia ka jingsngewnguh kaba khraw ia U Trai Kynrad U Nongbuh U Nongthaw ba lyngba ki jingkyrkhu jingkyrdoh bad jinglam lynti jong U ba nga lah ban thoh ia kane ka kot Drama ba nyngkong jong nga. Lada U Trai Kynrad ym plie lad plie lynti ia nga kane kan ym lah ban urlong. Nga pynpaw ia ka jingsngewnguh kaba khraw ia i Mei i Pa bad ia baroh kiba ha iing ha sem jong nga kiba la kyrshan bad pynshlur ia nga ba ngan lah ban pyndep ia ka jingangnud jong nga ban pynmih ia kane ka kot. Khamtam ia u hynmen jong nga i Bah Dawmanchuh Lamar bad i para jong nga i Bah Handa-OO Lamar kiba la prat lynti bad trei shitom ban pynlong ia kane ka kot drama kaba jop.

Ngam lah ruh khlem da pynpaw ia ka jingsngewnguh bad sngewburom shi katdei eh ia i Mr. S.Q. Sumer iba la iarap ia nga ban pynkylla ia kane ka drama na ka ktien Pnar sha ka ktien Khasi, ia i Principal ka Q.C. Springside Secondary School, Jowai Mr. D.N. Mosahari iba long iwei iba ai mynsiem ia nga ba ngan iaid shakhmat ha kino kino ki kam kiba bha, khamtam ha kaba dei bad kane ka drama, ia i Librarian ka District Library, Jaintia Hills i Kong Piano Laloo iba long ruh iwei na kiba ai mynsiem ia nga bad iarap ruh ia nga ha kiba bun ki liang.

Ngam lah ruh ban shu iaid lait khlem da pynpaw ia ka jingsngewnguh ia ka Sorkar Jylla (Government of Meghalaya) lyngba ka Arts and Culture Department kaba bei katto katne ia ka bai lut bai sep haka ban pynmih pyrthei ia kane ka kot.

Ia kane ka Drama la ialehkai ha u snem May, 1999 da ka Lumiongkjam Socio Cultural Club, Jowai. Ngam lah khlem da pynpaw hangne ia ka jingsngewnguh jong nga ia ki dkhot ka Club bad ia kito ki paralok baroh kiba la snoh kti lang ha kane ka jingpyrshang jong ngi ban kyntiew ia klei kiba bha kiba don ha ka ri jong ngi.

Wanhok Lamar

1

Ha Iing ka Ri – akor

Don ka miej, ki shuki, ki tiar ki tar kiba donkam ha kamra shongkai. Ka Ri-akor ka dang pynlum pynlang ia kita ki tiar. Shipor ka khot ia u Skit.

Ri – akor	:	"Skit ! o Skit".
Skit	:	"Balei, kong ?"
Ri-akor	:	"Phi leh aiu?"
Skit	:	"Ym don, kong"
Ri – akor	:	"Nga dang mut phi khreh kot. Balei hep phim khreh haba ka examination jong phi kane la hajan?" U Skit da kaba dem la ka khlieh shapoh kum uba sngewsih bad leh mynleh iam. Ka Ri – akor ha kata ka por ka peit sha u.
Ri-akor	:	"Are ! u hep kum uba la iam. Tang ba nga ong ba phin khreh kot, te phi iam noh pynban ne?. Balei nga pynsngewsih ia phi mo hep?"
Skit	:	"Em ….." Ka Ri-akor ka leit hajan jong u bad bat ia u na ki tyrpeng. Ka peit sha ki khmat jong u. U Skit u iam eh.

Ri-akor : "Ka don ! wat ju thok; kham bha kaba phi iathuh ia nga. Balei phi iam?"

Skit : "Ngam lah ban khreh kot namarba nga kynmaw eh ia I mei".

Ri-akor : "Tang namar ba phim lah ban khreh kot, phin iam noh seh?. Ia i mei, ngim dei shuh ban pyrkhat, Barabor nga la ju ong ia phi ba phim dei ban long kumne; Balei phi pynjem eh ialade katne – katne, da u shynrang briew ruh?. Phim dei ban long kumne, hep; kum u shynrang pynkhlain ia la ka bor pyrkhat – pyrdain. Kum ka kyrteng jong phi – Skit; long ruh sa ha ka jinglong uba shisha kat uta u paiapdeng uban kyrshan ia ka Iing ka sem jong ngi ki khunswet ki khunrangli".

Ha kane ka por wan rung u Dr. Vicky.

Dr. Vicky : "Are ! phi ia leh aiu?"

U Skit u ñiad ia la ki ummat bad u leit artat. Ka Ri-akor ka la ieng naba ka shong kumba pdiang burom ia u Dr. Vicky.

Ri-akor : "Ym don doctor. Shong, shong!"

Dr. Vicky : "Ri-akor, man la ka sngi nga la mut ban wan shane; hynrei khlem lap por".

Ri-akor : "Ia kata te la sngewthuh hi, doctor phin lait por shano?. Kumno ha iing ha sem ki iashait iaklain bha?"

Dr. Vicky : "Ha-oid ki shu iabit hi parum pareh". Ka Ri-akor ka shim ia u shang ban song kwai ia u

Dr. Vicky : "Ri-akor, ha kawei ka liang nga sngewsynei ban iohi ia phi ba phi la iasah khynnah sah kynthei kumne. Ha kawei pat ka liang, ngam lah khlem da iaroh ia ka jingstad bad ka jinglah jong phi wat ha ka jinglong kynthei – phi lah ban sharai ia ka Iing ka sem ha ka ioh ka kot kumjuh ha ka akor ka burom. Ban da dei da kiwei, nga artatien; kin nym lah kumba la leh ma phi".

Ri-akor : "Vicky ia kata yn ia ong kumno phi kaba la bynshet hi la ka bhah ka bynta. Dei ka nusib hi kaba la thew tarajur ia ka jingim jong ngi".

Dr. Vicky : "Ia kata, kein noh. Nga dap da ka jing isynei ia phi namar wat ia ka lyngkor ne ka jingkit ba khia kaba dei ban kit u shynrang hap ban kit maphi ka kynthei. "Haba nga peit ia ka rukom pyniaid jong phi ia ka Iing ka sem, nga shem ba, pleng kato ka jingong ba ka kynthei ka dei tang ka shibor kam iahap shuh".

Ri-akor : "Kata ka jingong jong phi ka lah ban dei shisha, ynda la pyrkhat bha khamtam ha ka jinglong khunswet kumne kumba long ma ngi. Lada ka kynthei ka long kaba tang shibor, ngan jin yn nym lah ban leh ei-ei. Nalor kata, ngi dei ruh ban klet ba ia ka burom ka ijot jong ka jaitbynriew ruh la pynshong ha ngi ki kynthei".

Dr. Vicky : "Dei kata keiñ ka jingshisha ba ia ka lasubonksiar ne ka panshniat la ai ha ka kynthei ban *shniat*.

Myn ha kato ka por ba la jia kumto, nga kynmaw ba nga khlem iohi ia i Suman. Balei phi khlem pyntip ia i ne?"

Ri-akor : "Ym pyntip eh, balei phi? Kat da i mei lajong ba khlad sang ia nga ka hynmen

ban nym pyntip ia la ki para. Shu long ba i khlem ioh ban wan namarba i don ka jingialeh ia ka exam final jong i. Vick, balei phi da kylli sa ia kata baroh?"

Dr. Vicky : "Em, nga shu kylli keiñ namar ngam lah ban set ia la ki shkor bad ngam lah khlem da iohsngew ia kaei kaei kaba u luk u lak u iakren iakhana ha shnong ha thaw. Ani! Kat da i mei ba khlad, kaba kumno eh kata ka pule ka bym long shuh ban duh tang shiteng sngi ruh?".

Ri-akor : "Vick, nga ruh nga iohsngew hi ia kata. Hynrei ia kum kita ki jingkren ngim dei eh ban pynsngew namar u thylliej un iai padiah, ki kyntien kin iai mih kum ka lyer ka iai beh ban pynmeh ding ia ka jingsngew jong ngi; kiba pynsniew ia ka jinglongbriew. Kata baroh ka shong ha ka jingsngew ha la marwei".

Dr. Vicky : "Ka jingsngew ha la marwei ne jar ka jingsngew dei ka lynti jingim kaba uba bun u iabud mynta ki sngi. Hadien nangto ruh, im pat wan hi keiñ".

Ri-akor : "Em! Haba kam shem la ioh ban wan ha ka por ba biang, kan myntoi aiu pat

ia ka ban wan ynda ladep ka kam. Ka la long kaba bha ia i ban pynleit jingmut ha la ka kamram khnang ban nym long lehnohei ka snem".

Dr. Vicky : "Kata ruh ka biang. Tangba shu long noh mynta ki sngi biang ialade, ia kiwei ngim ju pyrwa shuh. Kumta phi la dei ban sngewthuh phi la leh katne lashai la shisngi pat peit ioh phi sa babe".

Ri-akor : "Vick, ia nga ka dustur ka la hikai. Sa ia kaei pat ngan babe".

Dr. Vicky : "Ri-akor lada ia kren iaka dustur te la jngai. Tharai ka la bha ba ngan mih noh natnar nga don duty la shibit 7 baje".

Ri-akor : "To kata. Oh! lada jia ba phi leit Shillong. Sa pynong ia i Suman ban wan iing ho!"

Dr. Vicky : "To ! to:"

2
Ha Lynti Sor

U Dr. Vicky u iakynduh ia u Tipsngi

Dr. Vicky	:	"Wa ! da i Tipsngi. Shano kumne?"
Tipsngi	:	"Nga mut ban leit sha shnong phi, doctor, namar, ba nga la dep exam"
Dr. Vicky	:	"O, phi la dep exam! Te kumno ka jingialeh?".
Tipsngi	:	"Tharai ka shu biang hi phi".
Dr. Vicky	:	"Balei kumta?. Phi dang shu tharai keiñ mo?. Phi lah hi em ban thoh?"
Tipsngi	:	"Nga da lah hi ban thoh. Tangba..........."
Dr. Vicky	:	"Keiñ noh ! Keiñ noh shwa kata ka 'tangba'. Haba phi la thoh bha, ngi dei ban khmih lynti beit sa tang ia ka jingjop. Ban shu ia 'tharai' ruh, ka la pynduh jingkyrmen sa ia ngi baroh. Kam dei kumta?"
Tipsngi	:	"Ka ba dei eh phi".

Dr. Vicky : "Tipsngi, phi i-ka exam ka long kum ka thma; jar uba la pynkhreh bha ia la ka waitlam-u ksan. Phi ruh phi la dep pynkhreh bha phi la ioh ban mait ha kaba dei; ngam artatien, phin jop khlem pep. Sa donbok kein ban dup pass bha"

Tipsngi : "To! Khublei shibun"

Dr. Vicky : "Phi iashong klass lang bad i Suman, ymdei?"

Tipsngi : "Ha-oid, balei mo?"

Dr. Vicky : "Em nga shu kwah kylli keiñ.

To ! ia kata namar, ba nga ruh nga dang bun ki kam ban pyndep. Sa ap ha station lada phi lah ban ialeit lang bad nga da ka jeep".

Tipsngi : "To, doctor"

3

Ha Iing-ShongWai ha Sor.

Ka hynmen ki ong-kam iapher na ka kmie haba bha ka jinglong khamtam ha ka jinglong khunswet ha lade ka kit nadong shadong. Kumjuh ka wan long ia ka jingim ka Ri-akor. Ka wanpoi sha sor bad la u para da ka jingsngewkhia ia ka jingleh bym tip briew ka para lajong – ka Suman. Phewse ! kim lap ia ka. Ki la lap pynban ba la khang tala ia ka iing wai ba ka sah. Ki la ia ap katno katno ruh kam wan poi satia. Kumta kim banse ban pynpait noh ia ka nub tala bad ap ia ka.

Hapoh Iing don ka miej, Ki shuki, ka jingthiah ki tiar ki tar, ki kot ki sla bad ki jain ki nep kiba la shu buh saphred shane shatai. Rung ka Ri-akor bad u Skit da kaba peit lyngngoh ia kiei kiei baroh.

Ri-akor : "Ani ! ka jinghabra kane ka briew. Imat kam ju don por shuh wat tang ban lum ban lang ia ka Iing ka sem ruh. Ka jingbunkam kaba haduh katno shuh, ngam lah sngewthuh shuh."

U Skit u shim bad buh beit ia ka miej, ki shuki katba ka Ri-akor ka pynbeit ia ki jain ki nep.

Skit : "Kong, nga la thait palat. Ba ngam da lah bam, nga la kwah ban thiah noh".

Ri-akor : "Phi la dei hi ban thait. Ialade ruh nga la sngewthait bha. Khie thiah pynjahthait shwa katba nga dang shet. Ngan sa kyrsiew pat ia phi ynda la ih".

U Skit u thiah ha jingthiah katba ka Ri-akor ka rung noh shapoh. Shipor hadien ka mih biang bad ka pla ha kti.

Ri-akor : "Ani wow, ngam sngewnangpyrkhat shuh – kumno ka im kane ka briew haba ha iing ymdon ei ei ruh. Hep, nang thiah shwa mo hep; ngan dang leit thied shwa tang u khaw, u dai bad ka mluh".

Ka Ri-akor ka rung shapoh. Shipor mih ka Suman da kaba kynud sur bad pawang bek. Ka sangeh khek ha ka dur ba phylla ban iohi ia ka jingkylla ka ing kumjuh ia uba thiah ha jingthiah jong i. U Skit u thiah da kaba tap ia ka khlieh. Ka Suman ha ka dur ba itieng I

shim ia u dieng I leit ban tynruh ia u; ka da rah ia u dieng shajrong kum ka ban bom noh ia u.

Suman : "Me, uei uba wan leh trai hangne?. Khie nangto !. Khie kloi ! khie ! ! ioh ngan pynkut syndon ia me"

U Skit u khih bad khie joit naba thiah katba ka Suman ka shoh ia u tlum bad tlam. U Skit u lynniar bad phet. Ha kane ka por mih ka Ri-akor bad ka pla ha kti.

Ri-akor : "Suman, balei phi shoh ia u ?. U leh aiu U Skit?; i kumba phin shu pyniap noh ia u".

Suman : "O ! pleng, dei ma pha mo ka nongialam jong u ?. Balei ngam shoh sa ia ka nongtuh?"

Ri-akor : "Suman ! pha da nud eh ban kren kum kita ki ktien sa iala u para?"

Suman : " Balei hi ngan tieng haba phi da ia nud ban pynpait kat ia ka tala iing baroh? Ioh phi mut, jait ba phi dei hynmen ia nga te ngan tieng kein, mo? Wat bakla

ka jingsngewthuh jong phi dei tang ki nongtuh kiban nud ban pynpait kat ia ka tala iing ki briew. Phim tip don aiu hangne; lada ka don tang shi tyngka ruh-ia phi nga la lah ban suba, ban pharep tuh bad ban pynkem. Balei phim ia khynra sa ia ka tala synduk baroh?"

Katba i dang kren kumne, I Suman i law artat ia la ki jain ki nep bad pashat ia ki kat sha ba lap da ka jingdom. Nangta i shong lyngngeit ialade ha shuki. U Skit bad ka Ri-akor, ki la shu peit biej ia ka jingleh jong ka Suman.

Suman : "Phi iawan leh aiu shane?"

Ri-akor : "Ngi iawan peit ia phi kein, hep"

Suman : "Ynnai ! yn-ia-nai hep-hep, shane! Yn donkam aiu ban wan peit ia nga? Katne nga la heh la san, phi dang tharai ba ngam lah ban peit hi da lade ialade? Kane ka jingleh jong phi ka long kaba bakla bha, shu ong ba dei ma nga; hynrei te.... Nga la sngewthuh katta, phi shu mut ban wan lomi ia ka jingim jong nga shane kein mo? Wat bishni

kong ba nga ioh ban pule puthi; ym kum ma phi kaba suk shong tang hajuh"

Ri-akor : "Ka dei ! ka dei kaba pha ong; lada ngam bishni ia pha ka khadduh iano pat ngan bishni? . Ka khadduh ha la ka jingpahuh wat ka jingduk, ka pang ka shitom, ka lanot ka jingjar ruh kim shlan shuh ban iakynduh. Ia ka jinglong jong pha, mynta ngam donkam hi ban lorni; nga la tip bad iohi. Imat tang ka ja ruh pham nang ban shet. Skit, ia ngin ialeit noh ngim donkam shuh ban dangiadon hangne"

Ka Ri-akor ka shim bad patan ia U Skit na ki kti. I Suman haba I iohi ia kane i ieng naba shong bad patan kylla ia ki da kaba leh ieit ia u Skit.

Suman : "Kong, shano phin ialeit la katta miet. Nga la shu pyndom kai ia phi; phi pat phi la dom shisha sieh mo, kong? I hep bapli ila shah shoh khlem sngewthuh"

I Suman i leh sngewsih bad i leit dem halor jingthiah. I Ri-akor iphai kylla, i leit sha jan i Suman bad shong ha syndah jong i.

Ri-akor : "Skit, khie me nang pynshet ja, Nga bad I Suman ngin dang iashong khana shwa shiphang"

U Skit u rung shapoh. I Suman I iam katba i Ri-akor pat i kdup ia i.

Suman : "Kong, nga sngewsih ! nga la pynsngewsih eh ialade phi kong namar i mei; Ngan leh kumno kumno ruh ymlong namar ka exam.... Nga..... la duh.. ban...iadonlang.....wat... ha.... Ka sngi khatduh i mei lajong. Ngam shem kwah shuh mynta ban dang poi sha Shnong; nga la sngew lehrain palat. Na kata ka daw nga la shu hun la ka hun wat la nga hap ban im kum kane ka jingim – ha la ka dukhi, ka duk bad ka jingjar trah"

Ri-akor : "Suman, wat pynsngewsih ialade haba nga don ma nga bad phi. Klet ia kita kiei kiei baroh. Pynleit iala ka jingmut ha ka kamram jong phi khnang ba phin ioh khait ia u soh uba bang kumba ngi iathrang"

I Ri-akor I shim ia ka pla-pisa; I sei ia ka pisa kaba dang dap thup bad ai ha

ka Suman. I Suman i shim ia ka da kaba phuhsamrkhie; i doh ia ka Ri-akor.

Ri-akor : "Phi dap kat kato?"

Suman : Heh tang kat kane shano ngan dap?. Sa phah pat keiñ ho!"

4
Ha Lynti Shnong

U Doctor Vicky u iakynduh bad u Kenny

Kenny : "Wa da I doctor; shano kumne?"

Dr. Vicky : "Em, ba nga dang wan peit briew me. Te, kumno ?. Balei kumne ba i stem blar-blar ka snieh doh i kumba phim da khlain bha?

Kenny : "Ngam lei lei phi, doctor? Ne ioh ba phi iohi ba nga don jingpang ne?"

Dr. Vicky : "Em, nga shu ong keiñ namar me la kylla ka dur katne katne. Lada me khlain ruh kata mut ba me la khor palat keiñ, me".

Kenny : "Ha ! Ha ! ! ... ha ki khmat doctor shisha te ymlah sngewthuh shuh phi. Haba khlain ruh ki ong-ba pang. Lada yndei ba don jingpang ruh, ba la khor palat. Keiñ noh phi..."

Dr. Vicky : "Ia kata yn ia ong kumno phi, ngi ki Doctor kiba iakynduh tang bad ki

nongpang baroh shisngi imat ki khmat bad ka ktien ruh ka shu ialam beit shata phi; long kumba phalang phi i. Te, kumno ka kam ka jam jong phi?"

Kenny : "Dei namar ka kam kein ba nga sa long kumne, ka thiah ka shong ruh kam biang shuh. Bun satang ki jingpyrkhat. Naduh ba ka sorkar ka la khang ban pom dieng, nga la shu lut ei ki por ki sngi ha kaba iaid kumne sharum shaneng. Ngi kiba ia im ha ka khaii dieng, ngi la iakynduh mawsiang palat phi. Ngi, kiba ki khun ruh ki la iabun, kumno shuh ngin pyndap pynbiang ia ki?. Phi pat phi dang marwei hi ne....?"

Dr. Vicky : "Te, imat ymdon ba nud shuh phi ba nga la rangbah palat"

Kenny : "Kam pher kata, dang biang hi ka por. Tangba wat pynslem shuh, ioh lap ba hap sa u sniuh te phi khlem pep phin hap shong duh. Wat tyngkai shuh ialade ioh lap ba tlor noh ki sla khlem soh ei ei.."

Dr. Vicky : "Khublei shibun, Kenny. Phi la pynkyndit ia nga. Nga la hap hi ban

dohiap mynta; nga la ngiah hi kaba jubab ia ki briew tang ia kajuh beit ka jingkylli"

Kenny : "Kata te kaba dei eh. Peit ioh babe hadien, wat tei pop sha ngi ki paralok baroh, ho. Ngi la iapynkynmaw ia phi, phi la dei hi ban sngewthuh. To kata; ynda ngi iakynduh sashisien sada nang ban jubab da kumwei pat, ho lih"

5
Ha Iing Shong-wai

Ha tyngkong don ka miej, ki shuki. Halor ka miej la buh ia u Birthday Cake, ki mombati kiba la tbeh ding lypa. Don u Thrang, ka Suman bad ki paralok kynthei bad shynrang kiba ieng synran ia ki ryngkat ka jingrwai lang "Happy Birthday to you ! Happy... ! ! Happy.... Birthday to you, Suman". Kut ka jingrwai, ki paralok baroh baroh ki iathap kti. U Thrang u pynbat ia ka tari ha kti ka Suman ban pyn ot noh ia u cake. I Suman i ot ia u cake katba kiba iadonlang baroh hangta ki iathap kti shait. I Suman i shim ia u cake uba i la ot nyngkong bad pyntian ha syntur u Thrang ha ryngkat ka jinglehkmen na ki paralok. Nangta I sam de sha ki paralok.

Thrang : "Paralok baroh, nga da sngew burom eh ia phi na ka bynta kane ka sngi. Phi la pynlong ia kane ka sngi -ka sngi kha i Suman kaba dap da ka jingkmen bad ha ka jingsngewtynnad kaba ngim lah shuh ban da batai, khublei shibun ia phi.

Peit kito ki jingbam ki jingdih ngi la pynkhreh kyrpang namar jong phi; sngewbha da iabam iadih wat leit phai thylli. Nalor kita sa kaei pat kaba phi dang kwah ban ioh na ngi?"

Paralok : "Sa ka jingrwai na ka ryndang u Thrang"

Ki paralok ki la ia ong lang baroh baroh. U Thrang u sngew lehrain bad u phuh samrkhie. Ki paralok ki ia sdang ban iathap kti.

Thrang : "Paralok ngam shem la long ha ka jingshisha u nongrwai u ba bit ban rwai ha khmat jongphi. Hynrei na ka bynta ka burom jong kane ka sngi, ban pynhun ia phi ngam banse...."

U Thrang u kynud ia ka sur bad u rwai. Kiba iadonlang hangta ki sa sdang sa ka iapyrthuh bud ia ki kyntien rwai bad ka iashad shongshit. I Suman i don ha ka jingkmen kaba ymdon kyntien shuh ban batai. Marsien kut ka jingrwai, i kdup ia u Thrang. Bad u ialam ia i da ka jingkmen kham sha jngai na ki paralok kiba la ialeh ban ioh ia khublei kti bad u.

Thrang : "Paralok, ngam pat pynkut. Sngewbha iai shah bad ia sngap shiphang namar na ka liang jong ngi, ngi don ei ei ban pynsngew ha phi mynta ka sngi?

Ki paralok ki iakynran da kaba ang lyngngoh ki iasngap sa ia kaei pat kaba kin dang iohsngew na u Thrang bad ka Suman.

Thrang : "Paralok, ka jingim briew hi kam iapher na kiwei pat ki jait jingim. Kum u syntiew, na ka jinglong kyrnah sha ka jinglong taploh bad sha ka jinglong soh, ka long kumjuh ia ka jingim jong nga bad ka jingim i Suman. Ngi kwah ia kane ka sngi ba kan long ka sngi ka ban sah khanatang junom ha ka jingim jong ngi. Ngi la iajied ia kane ka sngi ha kaba iadonlang ma phi ki paralok kiba la ju iohi ia ka jingiaieid jong ngi; phin ia long kum kita ki nongsakhi namar nga bad i Suman, ngi la rai ban long noh kawei –ngin iashong noh mynta ka sngi".

Shaw !..... ia rkhie ki paralok baroh tang shu iohsngew ia kane. Ki iaknieh ban ioh khublei kti nyngkong ia u Thrang bad i Suman. Sdang biang ka jing lehkmen.

6
Ha Iing ka Ri-akor

Ka Ri-akor kaba dang lum dang lang iaka iing ka sem; ka ieng bad leit plie ia ka jingkhang haba ka iohsngew ba don ba tied. I lap ba dei i Dr. Vicky.

Ri-akor : "Da I Dr.Vicky pleng; rung ! rung !

"Nga dang pyrkhat, tip mano mo ba wan tied iing la katta por? Nang shong shwa marwei ho, shi phang"

Dr. Vicky : "Phin nym slem em?. Ba la miet shisha, te ngam kwah ban dang shong slem"

Ri-akor : "Em, tang shiphang phi"

U Dr. Vicky u shong ha shuki. Katba u dang shong marwei u pyrkhat ia kaei kaba u iohi, ia ka jingkylla ka iing ka sem –ka kamra kaba u shait shongkai ha kaba u don mynta. Shipor wan mih i Ri-akor.

Ri-akor : "Phi wan peit briew, ne? "
Dr. Vicky : "Ha-oid, kein"
Ri-akor : "Phi wan peit iano?"

Dr. Vicky : "Nga wan peit ia phi kein"

Ri-akor : "Phi wan peit ban ioh aiu na nga haba ngam shem pang?"

Dr. Vicky : "Ymdei ba pang ma phi hynrei ba pang hi ma nga kein"

Ri-akor : "Shuh ! phi, phi te tang ka kren kai suda. sngew kum ba don dawai bad nga ka ban pynkoit ia phi, mo"

Dr. Vicky : "Wa, i Ri-akor phim tip sieh ba ka jingkren kai bad ka jingrkhie ki dei ki dawai bah khamtam ia ka mynsiem ba pisa jong u briew. Nga da wan khnang shane ruh namar ba nga sngew ba dei tang bad phi ba ka mynsien jong nga ka sngewtynnad ban iakren iakhana"

Ri-akor : "Phi te uba da danda sat"

Dr. Vicky : "Ri-akor, phi lah ban ong ba nga danda kumba iakren kai. Hynrei ha kine kiei kiei don ka jingshisha. Kumba ka jingwan kai kam lah ban long khlem da wan shisha; kaba kren kai ka lah ruh ban long ka jingkren kaba shisha"

Ka Ri-akor kam sngewnang kren shuh ka shu sngap bad thew ia ka khia ka sting ki kyntien u Dr. Vicky

Dr. Vicky : "Ri-akor, kane ka kamra nga iohi ka la kylla ; ka iing ka sem ka khuid suba naduh shapoh haduh shabar. I mat ka la dei ka jingpynkhreh na ka bynta kaei re kaei mo?"

Ri-akor : "Ia kata te phi tip ma phi kein uba nang ban peit siar sa ia ka khuid ka jngiar ki briew baroh"

Dr. Vicky : "Ri-akor, ymdei tang ia ka khuid ka suba. Nga hap ban peit nadong shadong, ia ka akor ka burom haduh ka jinglong. Ngam shem dei uba dang wan rung hangne mynta hi ka miet. Naduh mynne nga la shu dap ka mynsiem da ka jinglynga bad ka jingpyrkhat da ka jinglynngngoh haba nga iohi ia kine ki jingkylla baroh; ioh ba ka long kumno re ianga shu kylli keiñ! Wat ha ka jingshisha nga la don ka jingsngew la kum u trai-iing; hynrei ngam shlan pat ban kam katba na phi phim pat phla ia ka jingshisha"

Ri-akor : "Vicky, ka jingshisha kaba kumno kata kaba phi kwah ia nga ban phla"

Dr. Vicky : "Ri-akor, nga ieit ia phi. Nga kwah ban kylli na phi, la phi ieit ne em ia nga?.

Kata ka dei ka jingshisha kaba nga kwah ia phi ban iathuh bad phla ha nga".

Ri-akor : "Vicky! ngam nang kumno ban iathuh ia phi ia kaba phi kwah. Ha kajuh ka por kumno hi ngan lah ban kyrngah haba shirynieng nga dap da ka jingsngew kaba kyrpang ia phi. Ia ka jingieit jong phi ruh kumno hi ngan lah ban kyntait halor kat kito ki jinglehbha. Hynrei na lade pat ia ka jingieit ia phi, ngam pat nud ban phla; ai por shwa ianga ban pyrkhat. Kumta wat kyrkieh...."

Dr. Vicky : Ri-akor, kumba ka jingim kaba ngin im kam dei kaba tang shi sngi; balei hi ngan kyrkieh. Shim ia ka por katba phi sngewbit, nga ngan ap bad ngan iai ap khmih lynti ia ka rai jong phi"

Ri-akor : "Vicky, ioh phin sa sngew wit ia nga lashai shisngi. Ia ka rai ngan sa ai ia phi hynrei ngam nud pat ban kular ban ieit ia phi. Kum ka jutang, lada phi don lad phi lah ban wad shawei, hynrei ngan iai long ka paralok ka jong phi"

U Vicky u pyrkhat khia ia kine ki kyntien. U da pyrkhat jur ia ki. Khatduh u ieng ban leit noh.

Dr. Vicky : "Ka kular ka jutang ki dei kiei kiei kiba ngim lah ban kylla. Da lei lei ruh ngam lah ban klet ia ki tang da ka jingieit ba khuid sotti ia phi. Ngan leit noh shwa. Thiah suk"

U Vicky u khlem peit shuh sha i Ri-akor. Kumjuh ka Ri-akor ka shu dem shapoh khlem nang pynphai ktien shuh.

7
<u>Ha lynti sor.</u>

U Thrang bad i Suman ki dang shu iamih na ka Clinic jong i wei i doctor ba pawnam. Ki iaid ha lynti da ka dur khmat kaba ikhia bad dum.

Thrang : "Suman, phi i sngewsih palat, balei? . Kumno i ong I doctor?"

Suman : "Ia, ngan sa iathuh pat ia phi ha iing"

Thrang : "Suman, balei ba phi kwah ban pynsahnud ia nga? . Iathuh noh ruh kan pher aiu."

Suman : "Thrang, wat thlia shuh ia nga ba nga king ka khlieh ban pyrkhat"

I Suman I dem ka khmat bad khreh iam….

" Thrang, nga donkam ia i Kong. Phi treh em ban lait shaw ia i na shnong?"

Thrang : "Suman, phi dang artatien ne ia nga ! In leh aiu ita I Kong. Balei nga ngam don jingkitkhlieh sieh, mo?"

Suman	:	"Thrang, kumba nga ieit nga shaniah eh ia phi. Lada phi don shisha kata ka jingkitkhlieh phi la dei ban sngewthuh ba kane ka dei kaei kaei kaba u shynrang ym da lah eh ban peiphang".
Thrang	:	"Suman, ngam lah ban sngewthuh ia ka jingmut jong phi. Haba nga la pyrshang katne ban pynhun pynsuk ia phi; imat ngam don dor hi ha khmat jong phi?"
Suman	:	"Thrang, phi la saitlah palat. Balei phin pyrshang ban sngewthuh haba tang ka kam ka jam ruh phim pat don?. Ia mynta shiwat, sngewbha ngeit bad kohnguh ia ka jingong jong nga namar ha syndah i kong ngin suk ngin shngain. Nga sngewtieng te Thrang ban shu ia sah hi kumne. Ngi la dei ban leit beit sha shnong long katba long..."
Thrang	:	"Balei, ngam pynhun ia ka jingkwah jong phi. Ia noh kata....."

U Thrang u shim ia ki ktí jong ka u doh ia ki bad ki ia iaid ha lynti.

8
Ha Iing i Ri-akor

Ka jingmyllien ba sniew ka pynmynlen ia u briew wat ban klet ia ka akor ka burom. I Suman bad u Thrang ki iapoi sha shnong ha iing i Ri-akor. U Thrang ha ka jingsngew kynjah ban pynlait ei ia ka por, u shim ia u bitor bad ka klat u sa leit shong ha kamra shongkai. U sdang ia ka dih bad suki suki u rah ia ki kjat u buh halor miej bad jyrtieng. U dih sa u sikret bad ka kamra ka sa lyoh pum u tdem sikret. U shim ia ka kot khubor bad peit. Ka kot khubor ka tap ia ka khmat jong u. Shipor wan rung i Ri-akor. I kynran dien ban iohi ia u briew u ba la wan leh trai katne katne, i peit thuh ia u. ha kane ka por wan rung i Suman da ka khmat ba phuh samrkhie.

Suman : "O phi la wan kong?"

Ri-akor : "Haoid, nga la wan."

Suman : "Ai ngan leit buh ma nga k[illegible]r"

I Suman i mut ban shim ia ki tiar katba i Ri-akor da ka jing sngewsih kaba la khlehlang bad kajingdom, i kyntait ban ai.

Ri-akor : "Shuh ! ynnai. Mynno pat pha la kyndit bynriew ban dang wan iing pat?"

Suman : " Kong, phi dom ia nga ne kong?. Balei phim sngewbha shuh ba ngan dang wan iing sieh, kong?"

Ri-akor : "Suman, ngam don hok ban dom ia phi? Ha kajingshisha katno nga kmen haba nga iohi ia phi, Hynrei kaei kaba don ha khmat jong nga bad kaba nga iohi –ka pynsngewsih ia nga. U ei une u briew uba pha wan ialam hapoh kane ka iing?"

U Thrang u leh bym salia ia kiei kiei kiba u iohi ne iohsngew. I Suman i leit shajan u Thrang katba i Ri-akor i shu peit-mat-dong ia ki.

Suman : "Thrang, ine i kong i la wan.

"Kong, ine i dei i Thrang i paralok jong nga Nga wan ialam khnang ia i shane ba phin ithuh ia i".

Ri-akor : "I paralok?. Sngewtynnad shibun ban iohsngew ba phi ioh kum une u paralok katno ihun ka akor jong u. Ong ia u ba kane kam dei ka pata die kiad lane ka restaurant ha kaba u shu ioh ban wan shong bad dih kumne. Lada ymlah ban khlem dih, ym dei hi tang ban wan rung hangne-pha sngewthuh"

Ka Ri-akor ka ong ia kane bad ka sa leit rung noh sha la kamra thiah. I Suman i pynbud khmat ia i Ri-akor bad i sa kynhied ia u Thrang.

Suman : "Nga la ong ia phi wat dih. Balei phi dih?"

Thrang : " Ngam poi pyrkhat te ba in wan kloi."

Suman : "Ale ! dih shatei"

I Suman i shim ia u bitor, ka klass i rah bad rung shapoh. U Thrang u bud nadien jong i. Shipor mih ka Ri-akor, da kaba khot artat ia ka Suman. I Suman na shapoh i thie.

Suman : "O! Kong, ap shiphang nga la wan hi"

Mih I Suman da kaba lehsmat lehsting bha

Ri-akor : "Ka akor jong phi te ynnai iakren shuh. Phi la die tad dor ia ka burom ka iing ka sem. Phi mut ba ngam tip sieh ia ka akor jong phi. Haba la iohi pyllein pyllein ruh pha dang nud ban thok ban shukor; pha mut ban buhrieh? Wat ba nga ngan dang leit. Uto u briew, ymdei u tnga jong pha?"

I Suman i tap ia la ki khmat bad iam. Ha kane ka por u Thrang u wan mih ha ka jingbuaid.

Suman : "Kong, map ia nga. Nga la bakla"

Thrang : "Map kong ia nga ruh".

Ri-akor : "Khlemrain pleng, da u kohkarang –u duh dorbar. Khie ngam ithuh iame"

U Thrang u hap ka khmat bad ha ka jing buaid u shong bhek ha shuki da kaba thnum artat.

" Suman, pha shet shukor ia nga ka hynmen. Pha nud ban kiar, pha da nud

ban buhrieh khnang ba ngan nym ioh lad ban kren. Ha mynsiem jong nga ka don ka sap ba shon; iathuh sa kaei pha dang burieh?"

I Suman i pynnoh ialade khrup ha ki kjat i Ri-akor i dem da kaba iam artat i ong....

Suman : "Kong, sa shisien map ia nga. Hato phin leh bein seh kong ia nga? Hynrei kong, sngewbha ia nga to da kdup bad ri hapoh ki thapbniang jong phi. Tang ba ngan suk ha duh ban da lait shiliang katta la biang –Kong nga la ar-met".

I Ri-akor im nang kren shuh ban ioh sngew ia kane ! la shu ieng bad jaw satang ki ummat. Khatduh i bat ia i Suman bad kdup ia i.

9

Ha iing I R-akor.

Ki sngi ki wan ki iaid ban wan ki taiew ki bnai ki snem. Kumjuh ki saw samoi ha ka shi snem ki wanrah ia ki jingkylla ha ka pyrthai ka mariang kumjuh ha ka jingim briew. Hynrei kum kata ka jingkylla kam shem la wan ha ka jinglong u Thrang wat lada ha ka jingim jong u ula don uwei u khun uba la dap ha kane ka por 7 snem ka rta. U suk ban im kum u mangkariang khlem patiaw ia ka ioh ka duk, ka thngan ka jrah jong ka iing ka sem. Kumta ki shu ia im na kti ha ktien da kaba shaniah tang na ka jingioh i Ri-akor.

U Thrang u iohthiah lyngngai halor shuki, u kynsnok jar. Mih i Suman da kaba rah ha kti ia ka dabor bad ki jain ba la sait ban leit thad pyn rkhiang. I iohi ba u thiah , i sngew bitar lep.

Suman : "U kymbukarom ! U kymbukarom ! !, uba nga ju iohsngew ba ki iathuhkhana. Dang mynta kein ba nga ithuh ia u. Imat la wan hiar pateng ha u kpa u Ki-o" . Kpa u Ki-o, sngewbha khie noh la jan

ba sep ka sngi. Katne ka jingbun kam, phim bit sieh ban iarap ia nga?"

U Thrang u sa phai bad kylla thiah. U shu kren tang dep ia i Suman.

Thrang : "To, ngan sa iarap"

I Suman I rung noh shapoh da ka dur khmat kaba ia bitar palat. U Thrang u sa khie naba thiah suki suki, u shim ia u biri bad tbeh ding; u dih poi-shi-poi bad ka khlie tdem haduh ban da lyoh sa ka kamra. Hadien shipor wan mih ka Suman da kaba iam bad kren khnium ia u Thrang.

Suman : "Haduh katne pleng ka jingieit jong phi ia nga khlem isynei khlem pyrwa. Ka shet ka tiew, ka sait ka khlieng haduh ba la phler lut sa ki kti baroh. Phi ki shynrang te la ihun shisha; lah kaba shu thiah sngi ban ia kaba iarap kam ia ngi ki......".

Thrang : "Suman, wat ju batai stad than sa ia ka jinglong shynrang jong ngi baroh. Kynmaw wat ju bishni; pham nang ban leh hi? Lada ka dei ka dustur ia nga

kum u shynrang ban leh ia kita kiei kiei kiba phi ong, ngam leh balei?"

I Suman i shong thab ngab bad kren bynniaw.

Suman : "Ka gas ruh ymdon shuh, sa ka dieng mynta hap ban thlieh. Lada phi kloi te kpa, nga kyrpad ia phi ba phin pynthlieh tang kane ka dieng".

Thrang : "Ngan sa thlieh, pynmih u sdie. Ka ktien phi la kum kato ka jakoid kaba ki khot 'ka khroh-sa-kaduk', nalor ka khnium sa ka mai tup; mano hi ban iarap ia pha? . Pham nang burom shuh ia nga kum u shynrang".

Suman : "Ni! ka long synrang jong phi te kaba la biang shisha ban peit. Wow i u khad-arbor, kum une sieh u ban iada bad pyntngen ia nga?. Haba mynmiet mynmiet sngew la kum u khla katba mynsngi pat jar-jar tang ha ka thiah sngi suda. Ew! u dap shynrang u ban pynshngain bad pynkdang la da kum une, uba ymdon shuh ka rain ka rem ba i poh-shynrang".

Kumba tied u kui ban ioh sngew in kum kine ki kyntien, u Thrang u ieng joit ban leit shoh ia ka Suman hynrei lap ba wan ka jingtiplem. U jem noh ka kti.

Thrang	:	"Kumno pha ong ?. Kat ia nga u lok, pha nud ban ong u poh-shynrang. Phan sa ioh Suman, ia kaba pha pan. Kynmaw ia kane haba phi pan kwah, phin sa jah kwah shisien ka sngi.."
Suman	:	"Thrang, nga nud ban ong namar nga la iohi haba phi suk beit ban shong kli kti kumne. Da ei ngin bam ngin dih ruh phim pynshitom ban pyrkhat. Donbok ba don i kong, lym dei kumta te, tip shaei ngi la poi....".
Thrang	:	"Suman, phi te tang ia kata beit hi phi sngewtynnad ban kynroi tang ban ioh lad ban kylla ia nga. Ha-oid, ymdei tang ba phi iohi phi la tip ruh nga long kumno uba riewspah ne uba duk? ; phi dang nud ban wan tynjuh bad kylli ia nga. Kam pher aiu lada ngin long kum ki mangkariang baroh shi rta haba phin ngeit hi ia ki jingmut jong nga".
Suman	:	"Kpa, man ki por nga la ju ong ia phi balei yn shu ia khmih lynti sah na kiwei;

ym dei ba nga kyntait ia ki jingmut jong phi. Hynrei haba ngim don seng hi na lade, kaba bylla sngi ruh ka dei hi ka jingtrei...".

Thrang : "Kmie, kaba bylla sngi kam dei shuh ka kam kaba lah ban bsa ia ngi ha kine ki sngi. Phi la dei hi ban sngewthuh ia kata. Lada ngim don ka seng da ka tyngka, ngi dei ban tip ban ioh ia ka da kaba pyndon kam ia ki mar ki mata; ki jaka puta, ki kseh ki sain jong phi kiba byllai ngin ioh ia ki shipor arpor. Ynda ngi la biang, ngin sa shim kylla pat ia ki khlem kano kano ka jingduh"

Suman : "Kpa, ka jingmut jong phi ka long kaba biang hynrei kaba eh pat ban pyrkhat lada ngim ioh shuh ban siew kylliang...... sa kawei ruh ioh ba im shah i kong".

Thrang : "Balei im shah? i don hok aiu ban khang?. Nga te nga la iohi ba i kong i ia leh donbor palat, teng teng la i wit baroh. Ban da dei kiwei, i la hap ban siew da ka bai wai ia phi. Ha ka jingshisha im dei ban dang iashong – lang bad ngi hangne".

Suman : "Kpa, balei phi da pyrkhat sa kum ia kata?"

Thrang : "Nga ong kumta namarba nga pyrkhat na ka bynta ka jinghun ka jingsuk jong phi hi kein. Nga tieng namar nga iohi ia ka jingma kaba ap ia phi haba i la nud ban leh trai khlieh wat iaphi ka khadduh".

Ha kane ka por wan rung noh u Chan-ki-o, u khun phrangsngi jong ki uba dang wan na skul.

Chan-ki-o : "Mei ! mei ! ! nga la wan. Ai sha noh ia nga"

I Suman I shim ia u khun baieit thep mynsiem ban kdup ia u. I da doh da dait ia u bad ka jingmut jingpyrkhat jong i ka buh noh sha u. U Thrang u lynga namarba kam pat kut ka jing iakren.

Thrang : "Kmie !, to sngap shwa sieh ".

Suman : "Kpa, to ngin sa iakren pat ia kita baroh Ngan leit pyndih sha shwa ia u khun".

10
Ha iing ka Ri-akor

Ka la dei ka por miet ha ka jingdait thah jong ka aiom tlang. I Ri-akor I shong ha kamra shongkai bad ka thain jingthain. I Suman i thum ia u Ki-o katba I syaid ding harud ka shawla kaba rhem bha ka ding U Ki-o u don ha ka jingiohthiah lyngngai ha pneh i mei lajong.

Ri-akor : "Suman, balei phim leit pynthiah noh ia u ba la miet palat".

Suman : "Shano un nang iohthiah phi haba ympat wan i kpa?"

Ri-akor : "Ani ! ka jingieit kpa kaba da ima sat ban peit. Lada bit kpa sa ha ka jinglong te in sapei ka sngi une uwei ruh".

I Suman I sngap sat ka mynsiem ban ioh sngew ia kine ki kyntien na i Ri-akor khamtam haba ki la mih man ki por na i kumne. I sngew dom namar kane.

Suman : "Lada ym bit ia u kpa te iano heit un bit?. Phi te kong phim nang shuh ban kren da kumwei; tang ka kren sat bad ka kren mynthi ia u kpa-u-Ki-o. Teng teng la don ka jingsngew kumno re ymdei shuh ba phim suk ia u hynrei ba phi bishni ia nga. Ba un da biang sa ka khih ka kamai, ngam tip shuh sa kumno pat phin kren".

Ri-akor : "Ani! pha ruh kaba da nang hi ban iada rap jot ia u. Ban da dei shisha uba don ka jingkitkhlieh kum u shynrang te, haoid sieh!

Ngan atnud ngan bishni lei ia u? Ngan jin la kmen shibun phi la dei hi ban ia nang kamai; ym tang ban iada ia u".

I Suman i ieng bad patan ia u Ki-o da kaba la dom palat ia i Ri-akor; i da thnum artat.

Suman : "Ia leit thiah noh. Kynmaw mem bit shuh ban dang iashongkai bad kane ka Mei-san bym don jingsngew ia me. Nga ruh naduh mynta ngan nym pynsngew shuh, ymdon hynmen ymdon para shuh. Ngan im noh la ka jong-phan sngewthuh artat".

I Suman bad la u khun ki rung noh shapoh ban leit thiah.

Ri-akor : "Ka bha shibun lada pha la don kumkata ka jingpyrkhat. Ban da dei da kiwei te la slem hi kein ki la leh ia kata. Ym kumne haba pha la don khun don kti ruh, nga dang hap hi ban bsa ia pha. Sa ia u lok jong pha ruh nga dang hap ban pynbiang ma nga".

I Suman i mut ban thiah hynrei im nang ioh thiah satia. Ka jingdom ka la nang kiew kaba la pynruma ia ka jingmut jingpyrkhat jong i. I la bliar haduh shynrong.

Suman : "Pha la dei ban ai noh kito ki kot ki sla baroh ha nga. Kam dei ka dustur ban bat ma pha. Khie leit shim noh mynta mynta hi".

I Ri-akor I shaiong ban iohsngew ia kane. I buh ia i jingthain bad ieng naba shong ban iasait bad ka Suman. I da kren eh.....

Ri-akor : "Ki kot ki sla aiu kita? Sngew kumba don kiba pha la ai pynban ha nga, mo"

Suman	:	"Ki dostabit, ki kot pata kiba dei hok kynti ki jong nga".
Ri-akor	:	"A !, I hep bapli. Nangno phi tip ba don kum kita ki kot?"
Suman	:	"Balei ngam tip haba nga dei ka trai? . Khie leit shim bad sei kloi ! kloi ! ! kat kiba don eh ".
		I Ri-akor im lah shah shuh ia kane khamtam haba I iohi ia ka rukom kren bad jingdawa na i Suman; i jaw ki ummat.
Ri-akor	:	"Suman, haba nga ong ba ymdon, wat mut ba nga thok ia phi. Lada pham ngeit ruh khie leit wat hi ma pha. Tang kawei nga ong-ymdon te ymdon. Lada pham ngeit kata, khie leit halor katta pha lah ban leit shim ia ki ha ki jaka ba ki don. Ki pud ki ang kiba biang . Naba phi la sngewdei ban shimti ia ki te –shim; da pynskhem bad pynsah ia ki baroh shi rta".
Suman	:	"Nga lah ban pynskhem nga lah ban pynneh, nga lah ban pynroi nga lah ruh ban pynjah; kum ka trai kata baroh ka shong ha ka jong nga hi ka mon".

Ri-akor : "Ha ka mon jong phi ka dei kein, phi lah ban leh katba mon. Hynrei kum ka hynmen nga shu pynkynmaw ia phi, ia kaei kaba phi leh, leh da kaba tip briew tip blei bad ha kaba shai-ioh bamduh 'u kynrad'. Leh da kaba iatip lang bad wat kyrkieh ka ban riewspah ioh phi shu kylla'niangjah".

Suman : "Ia kata phim dei ban batai stad shuh ia nga. Mano hi ba sang ia ka ioh lait tang ma pha; kat da u doctor baphah kylli dang kyntait hi, ba jur than ka jingsarong em"

I Ri-akor im lah kyrda shuh ialade ha kane ka por i da iam bad iam eh ba ladei u nam sarang ia ka dohnud ba shida jong i . I Suman kum i nongjop ha kane ka khep, im patiaw shuh ia kaei kaba i la kren bad kumno ka la ktah ia i Ri-akor; i rung noh shapoh khlem peit ia i Ri-akor.

11
Ha iing ka Ri-akor

La bynda lut ia kiei kiei baroh tang ban ioh ban seng. U Thrang u la phuh ka khmat. Kumjuh la pahuh ka iaid ka ieng. U la don ha ka kam khaii dewiong; ka kam kaba dawa ia ka bor met bad jabieng. Ka spah ka wan tuid kum ka umsaw, ymlah ban tip kan ieh lano?. I Suman i shaniah lut ha u bad i ngeit tang ia u khlem da khein shuh ia ka lieh ka luk. U Thrang u la kylla ka jingim nadong shadong. Ha ka jingkyrhai ka spah u la nang im lyngkar ia ka dih bad kiwei kiwei ki jingkwah brai pyrthei. Ym tikna shuh ba un poi sha iing. Ha kawei ka miet u wan poi da ka jingbuaid. Na sha jngai lah ban iohsngew ia u ba u hylla ha ka kren kop bad ka byrngem ka byrsid iano re. U tied jingkhang da kaba khot ia ka kyrteng jong i Suman. U ap shipor, ym don ba khie. U pyrkhat ha lade 'ka la dei ka por mynta ban leh noh ia kaba dei'. U khot biang, ha kane ka por da kaba kham jam shuh shuh; u da thnum artat. I Suman i plie ia ka jingkhang u kynhied ia i ....

Thrang	:	"Balei pham iohsngew?"
Suman	:	"Balei me hylla katta katta?"
Thrang	:	"Ngan hylla balei haba pha kyllut. Te Katno sien nga hap ban kyrsiew? . Ha leh ngan aida ka pisa khnang ba phan dup kloi?" .
Suman	:	"Kpa, balei phi long kumne? . Nga leh bakla aiu ba phin shu kynroi ia nga?"
Thrang	:	"Phan nang khmih lynti ia nga, pha dep !. Ngam shem la buaid, imat pha la ioh briew thymmai mo. To, kata ka la nang bha pynban ... wat tharai ba dei tang ma phi ka kynthei.."
Suman	:	"Wat hylla palat ba pang U Skit"
Thrang	:	Ngan hylla beit, ngam tieng iano iano ruh em hangne. Mih sa mano mano ruh ngam tieng... Pha ong ba pang mano?
Suman	:	"Ba pang u Skit"
Thrang	:	"U Skit ..... pang u Skit !. U ba pang ai un nang pang .... ba "un da iap hi

ruh ka la nangbha pynban, kat kane ka jingkhapngiah. Nga la dep ong ia phi, em? ; beh noh ia ki nangne kane kam dei ka iing kaban shu kdup beit kat ia uba lap ba shem"

Suman	:	"Balei ngan beh ia ki. Kim dei mo ki hynmen ki para jong nga?"
Thrang	:	"Ade !, ngan im kum ka kyiad arsien pha khor da ma pha ka kynthei. Lada phim beh ia ki, ngan mih noh hi da ma nga".
Suman	:	"Kpa, balei hi phin mih?"
Thrang	:	"Suman, ymdon u shynrang uban shuh pyndem beit ha ka kynthei. Nga u shynrang uba lah ban rung mih katba mon ai ba ngan mih noh hi ma nga".

U Thrang ula khreh ban mih. U la iaid shijam arjam. I Suman da ka jingtieng ioh u mih shisha i leit ban bat ia u.

Suman	:	"Kpa, balei kumne, ale ngam shem beh ia phi. Ieit! phi la klet ne ia ka jingieit jong ngi?"

U Thrang u pyneh bad pyrshang ban pynlait ia ki kti jong ka kiba bat ia u.

Kumba u la don lypa ka jingmut, ym khein shuh, khadduh I Suman I hap khrup ha madan; i dem ha ki kjat jong u. U kynjat ia i da kaba ong bad phet artat.

Thrang : "Suman, wat klet ba nga dei u khad-ar-bor. Nga don khaddar tylli ki lynti. Lada kawei ka khang, sa khadwei tylli ki dang plie hi ia nga. Phim shym la beh ia nga da ka ktien, phi pyn i da ka nia Ngam lah shah shuh. Khublei ! Shongsuk ! ! "

U Thrang u phet noh shapoh katba I Suman i dem bad iam ha madan, Mih i Ri-akor ban kylli. I Suman i peit seh ia i.

Ri-akor : "Jia aiu, Suman ?"

Suman : "Khmat atnud khmat bishni ! !, pha dang nud wat ban kylli. Pleng ! pha iohsngew hi. Kum ka 'niangkhiad pha shu pynap tang ki shkor, kyndiang. Khmat arsap ! pleng kum u myrsiang pha la apkhmih tang I kane ka por. Ka por ruh ka la poi ia nga. Ngam ai li shuh ia pha. Mih noh nangne, mih. !. !"

I Suman I leit tan ia i Ri-akor bad khynniat ia i. I Ri-akor I kyllon ha

madan. ha kane ka por mih u Skit bad u Ki-o kiba iarap ia i. u Skit u la lynniar.

Skit : "Kong ! Kong"!

Ki-o : "Mei san ! meisan ! ! Ngan sa iathuh ha u Blei"

I Suman i leit patan ia u Ki-o.

Suman : "Khun tam sneng. Katei kam dei ka kmie jong me. Nga dei ma nga kaba pun bad kha ia me"

Ri-akor : "Suman, balei haduh katne sieh kan wan jia aiu?.

Nga kaba dei ban mih, nga mih hi. Sngewbha ai lad ia ngi sa tang shisngi arsngi; u Skit u lah kham khlain hi"

U Skit bad u Ki-o ki shu ia iam sah lyniar. I Suman i kdew ia ka kti sha I Ri-akor.

Suman : "Haba nga la ong mih, pha la dei ban mih. Ym don kam shuh kaba phan dang bun ktien. Ban ia kaba phan rah da ka metiap, ka kham suk ia pha ban mih kumne kumne katba u dang lah ban iaid hi".

Ri-akor : "Suman, kat katta ki kyntien phi da nud ban kren ia nga ka hynmen, hep?. Ha ka jingieh khunswet jong phi mei, nga la leh kat ia kaba lah ei. Nga la pynheh pynsan, nga la pynnang pynstad; mei , kane mo ka bainong ia nga. Khadduh kumne mo ka kam?".

I Ri-akor i ia iam paitdohnud. I shu jaw ki ummat khlem ryngad shuh.

"Suman, ngan mih hi noh mynta kumba phi kwah. Tangba ngan nym lah shuh ban wan phai kylla. U Ki-o u la khang ia nga? Ia Skit ! ia ! !".

I Suman im lah shah shuh ki khmat ban peit i rung noh shapoh. U Ki-o u leit bud ia ka Ri-akor bad u Skit. I Ri-akor I kdup ia u ha shadem. Ki ia iam lang. I phah ia u ban leit sha i kmie lajong; u khublei ia ki.

Ri-akor : "Khun khie leit sha i mei. Don ryngkat bad i mei. Imsuk mo khun ha ka lawei"

Ki-o : "Meisan ! ! meisan ! ! "

U Ki-o u iam bad jaw ia ki khmat.

12

Ha Lynti Shnong

Ka snem ka la kylla ksuid, u sohpat u la dkut, la kut ka jingiadei hynmen para. Ka Ri-akor bad U Skit ki don ha lynti ka bymtip shano kan ialam ia ki. U Skit u la nangjur ka jingpang. Ka Ri-akor ka pyrshang ban pyntngen ia u. Ki la iashong thait harud lynti. U Skit u don ha pneh jong ka Ri-akor katba ma ka, ka dang niad ia ka umsyep kaba tuid na shyllang jong u. Hapoh ka synnia badum ki iashong kumne tang arngut hi.

Skit : "Kong, dang don na ki ban isynei ia ngi ki khunswet ki khunrangli ? Shano pat ngin ia leit mynta?"

Ri-akor : "Ngam tip shano shuh ngin ialeit, hynrei nga don ka jingshaniah ha u Trai-kynrad. Tang ma u hi ban ialam lynti ia ngi. Hep, thiah ! thiah ! ! shwa hangto. Ynda me la kham ioh bor, ynda la kham duna kane ka jingshit ngin ialeit shwa sha iing u Dr. Vicky ba un ioh peit ia phi".

Skit : "Kong, phi dei I briew iba dap mynsiem palat. I Dr. Vicky ruh i dei I briew iba

dap ha shisha. Phi tip kong, i Dr. Vicky i ieit bha ia nga. Nga ruh nga ieit bha ia u. Phi pat phin ieit noh ia u?"

"Kong, wat pynshitom than ialade tang na ka bynta jong nga. Pyrkhat ruh ia la ka jingim, lajong. Ynda ngi wan na i doctor ngin ialeit pat shano mo?"

Ri-akor : "Skit, wat kren palat ioh me khie tlot biang. Ka pyrthei kaba heh kaba iar, don beit kein ka jaka ia ngi".

Skit : "Kong, lada ia ngi ymdon jaka shuh ha kane ka pyrthei, ngin dei ban shaniah beit ha ka mon U Blei. Dang don jaka hi em shawei?"

Ri-akor : "Ngam tip hep, nga tip ba dang don jaka lait na kane ka pyrthei".

Skit : "Kong, nga tip nga la iohi ia kum kata ka jaka-ka jaka kaba itynnad bha kaba dap tang da ka jingkmen, jingsngewbha bad ka jingsuk suda. Hynrei kong, wat sngewsih ngam lah ban ialam ryngkat ia phi, nga hap ban iaid marwei. Peit .... Katei...".

U Skit ha kane ka por ula shu jem ka rynieng, ki kti ki kjat baroh. I Ri-akor i suh jer ka met da ka jingtieng kumta I

lyngñiar –kliang ! ; I da khot ia ka kyrteng u Skit.

Ri-akor	:	"Skit ! Skit ! ! Skit ! ! !. Balei kumne hep? Kren sieh hep ia nga". Ha kane ka por jia ryngkhat ba wan iaid lynti u wei u briew na kane ka jaka. Kumta u wan da kaba mareh ban ioh kylli la jia aiu ia i Ri-akor.
U Briew	:	"Balei ! balei ! ! la jia aiu ia phi kong?"
Ri-akor	:	"Ngam tip shuh. Ngam nang shuh ban ong, tip la jia aiu ia i hep".
		U Briew u peit sha u Skit. U ktah ia ka shyllang jong u bad u kyrngah ka khlieh da kaba ong artat.
U Briew	:	"Ade ! kat kata ka jingshit, phi ialeh aiu hangne. Ia ! ia ! ! ngin ialeit rah shwa sha Hospital ba biang ka jingsumar".
Ri-akor	:	"Bah, sngewbha wat ieh iarap ma phi ia nga. U Blei hi un sa kyrkhu ia phi na ka bynta kano kano ka jinglehbha jong phi ia nga".
		Ki ia tynrong bad iarah ia u Skit bad ki ia leit noh sha Hospital.

13

Ha iing ka Ri-akor

Phin leh aiu ia ka ruh kaba suda. Ynda phi la dep khlong lut ia ka ngap ba bang ba thiang? Sa ia ka ksing phin donkam shuh ban pynbiang-kane ka dei ka jingmut kaba wan ha ka jabieng u Thrang. Naduh kata ka miet ba u mih jyndat na iing um wan mih shuh. Ka Suman ka don mynta ha ka jingeh kaba khraw namar ia ka iing kaba ki iashong iasah mynta ruh u la dep bynda. Ka por ba la buh kat kum ka dostabit ne ka jingiathoh iatar ka la dep kut. Ki snem ki bnai kiba la ai lad u Mahajon ia i Suman ban kynriah ieng ruh ka la lut. I Suman i la poi ha ka kut lad – shano kata ka synrang-rieh-slap. U Mahajon bad ki briew ki iapoi ha iing. I Suman i pdiang ia ki tang da ki ummat kthang bad ki kti ba thylli. U Mahajon u peit shane shatai.

Suman : "Phi la poi mahajon ?'

Mahajon : "Ha-oid nga la poi. Suman, haduh mynta ka sngi ruh imat ka juh hi mo? Ym i don dak don shin tang kawei ruh

ba phin mih noh nangne. Kumno phi shu nud beit ban sah hangne?"

Suman : "Mahajon, sngewbha aipor ia nga sa tang shibnai".

Mahajon : "Sa shibnai na shibnai !. Lada phi siew tang kum ka bai wai, ngam da khuslei eh. La katno bnai katno snem mynta, hato khein hi ma phi la katno hajar ka jingduhnong ka jong nga. Nga la thied ia kane ka iing da ka jingmut ba kan nang siew spah ia nga, ym kumne!".

Suman : "Mahajon, ia kata nga ruh nga sngewthuh bha. Tangba.... Sngewbha.... Sngewbha isynei ia nga ka sahkhynnah ka sahkynthei".

Mahajon : "Suman, nga la ngiah ka isynei bad nga la kdang ban iohi ia ki ummat ba shlei man ki por ba nga wan shane. Ban da ki ummat jong phi ki kylla mawlyngnai lehse nga dang pyrkhat. Hynrei wat sngewsih namar nga la ialam lang bad ki briew. Kumta phi la hap hi ban mih noh. Khie ! lum noh ki tiar kitar jong phi".

U Mahajon u ai hukum ia ki briew ban beh ia ka bad ban pynmih noh ia ki tiar

ki tar katba don ei napoh kamra. I Suman i phet bad nguh ia u arti ar'jat ban nym leh kumta.

Suman : "Mahajon, sngewbha iada tang ia ka burom ka iing ka sem jong nga. Shah ia nga satang shi sngi ban ngan mih hi. Wat shu leh jubor kumne".

Mahajon : "Suman, ngam shem la wan lehbor ne ban thombor ia phi. Nga la dep iaid hi da ka lynti; ymdei ba nga lehbein ia phi kum ka kynthei. Phi ong sa tang mynta ka sngi; ngin wan biang lashai. Tangba ia mynta phi hap hi ban siew bai sngi ia nga"

Suman : "Mahajon, nga ka khun tamsneng, ka khun khlem rain-ngam don shi anna ruh ban ai ia phi. Da la ka jong ka longrynieng nga ngan bynda".

U Mahajon u ktah ia ka pla bad sei artad ia ka pisa bad u bret.

Mahajon : "Suman, wat khlem akor palat, wat die tad ia ka jait briew jong ngi, ngam dei uba die ne thied doh briew, shim kato ka pisa khnang ba phin ioh tang ka ja".

U Mahajon u rung shapoh, katba ka Suman ka iam bad niewtang artad.

Suman : "Kok-khai, ia nga kaba haram ialade, ia la ka jait ka kynja ka bym niew sang ban die tad ia ka long ing longsem. Kaba la pynbakla ia ka hok ba la pynkup pynkhamti da ka dustur ka riti, ha ka jaka ba ngan long rangbah banda ban ri ia ka iing ka 'sem ka jait ka kynja na une uba kupsnieh langbrot, nga long pynban ka nongdie nongpynjot ia ka. (ka la pynsangah ia lade).

14

Hapoh Hospital

Hapoh Hospital don ka Ri-akor bad ieng harud ryngkat bad katto katne ngut ki paralok. Hadien shipor wan mih u Dr. Vicky, haka dur ba I khia jingimut jingpyrkhat, ka khmat u dem shapoh ka Ri-akor tang shu iohi ba mih u Dr. Vicky ka leit ban kylli.

Ri-akor : "Vicky, kumno, kumno, phi iohi ia u Skit?"

U Dr. Vicky u la iaid artad kham shakhmat ka Ri-akor ka bud ia u.

Ri-akor : "Vicky, wat pyntieng ia nga, iathuh seh kumno u long u Skit?"

Dr. Vicky : "Ri-akor, pynkhlain ialade, ngin khmih lynti tang ia kaba bha suda, bad haba ka Por ka la poi long i ba la pynkhreh ban ia kynduh ia kiei kiei haka jingim.

Ri-akor : "Phi la pyn ar-ta-tien ia nga. Nga kaba la shait ia kynduh ia kum kine kiei kiei. Balei phim iathuh beit?"

Dr. Vicky : "Ri-akor, lehse ymdon jaka shuh, pynkhreh noh naka bynta ka kamram kaba don ha khmat".

Ka Ri-akor ka shu sngap khlem lah kren shuh shipor. Shiphang kumba kyndit bynriew na sha rngai ka shu pyrta iam.

Ri-akor : "Skit! Skit! hep baieit ba thoin,
Lada phi la dei ban leit noh
Wat sahnud sieh ia nga
Leit da kaba suk ba sain.

"Vicky (ka phai sha u) lada jia haduh ba un khlad, ia ka met jong u, hangno ngan leit rah, sha iing sha sem ruh ym shah shuh ka duh Suman, katto te shaei ngin phet, shaei ngin poi".

Dr. Vicky : "Ri-akor, wat sngew eh shuh ia kata baroh, lada dei ba ym don jaka shuh ia phi, lada phi hun ia ka jaka ngan ai ia phi".

Ri-akor : "Ngam sngewlah pdiang ia kata, sngewbha seh iathuh ia nga lada dang don lad da kawei".

Dr. Vicky : "Lada phim ngeit kumta te, kaei pat ngan ong ma nga? Ka bym ktah ia ka burom jong phi, bad ka pyrthei kan ym ioh lad shuh ban kren ei ei. Phi dei ban rah beit ia u nang ne bad leit thang wat la ka long *shisong shiklong* ruh, ka niam ka leit hi.

Ha kane ka por napoh kamra thiah u Skit la wan ka jingsawa ok-ok-ok, ka Ri-akor bad u Dr. Vicky ki la rung shapoh karma. Mar sien rung ka Ri-akor ka lynniar, "Skit! Skit! phi la phet na nga mo hep", phi la phet na nga mo?"

15

Ha lynti

Wan poi ki briew kiba rah dieng ha ka dur ban leit on thang briew bad kiwei de ki tiar ba donkam. Napdeng jong ki don ka Ri-akor kaba tap ia ka khlieh da ka tapmoh khlieh.

Hadien katto katne por la wan ka Suman bad u khun jong ka, ka ia kynduh ia uwei u briew bad ka kylli ia u.

Suman : "Ei, bah, nga iohi ia kito ki briew kiba leit thang briew, phi tip, mano ba iap?"

Briew : "Ba iap I hep ka Ri-akor, ngam tip pat ia ka kyrteng jong I".

Suman : "Skit, Skit".
(u briew ula i phylla ia ka bad kylli)

Briew : "Kong phi ithuh ia ita seh? Mynta nga la kynmaw ia ka kyrteng jong u, ... Lada phi mut ban leit te, ale ngin ia leit lang kim da jngai than".

Suman : "Khie, phi dang leit ngan bud nadien". (ha dien shipor ka Suman ka bteng biang)

"Ia ngan leit ruh kumno? Ban pep ruh kumno"? Ia u khun ngan shu leit buh na jngai".

16

<u>Ha Tpep</u>

Halor u lum thang briew. Don ki briew kiba ia shong synran ia ka jingthang u Skit. Ka Ri-akor da kaba tap ia ka khlieh, U Dr. Vicky uba ieng kum uba pyrkhat khia ia kane baroh. Ha ka por ba ka Ri-akor ka niew iam la poi ka Suman bad u khun jong ka na ka liang pyrshah. U khun jong ka Suman u la leit bad shong ha syndah ka kmie san jong u (Ri-akor). Ka Suman da kaba tap ia ka khlieh ka iam artat.

Suman : "Skit, Skit, Map seh Skit, map ia nga, ka hynmen dumok jong phi, kat haduh ba la jia ia phi kumne. Kong, map ia nga i hep tamsneng jong phi. Baroh kat iba don la lut khoit. Ka hot ka pot, ka jingieit, haduh ka burom. Katto ngan leh aiu ban im? Nga ka khlemrain ka khun tam sneng. U Chan-ki-o (khun jong ka) uba ju don ha kti ha kjat jong phi. Shim khnang ba un pyntngen ia phi. Im suk bad shongsuk".

Ka Suman tang shu dep kren ia kine ki ktien ka la leit noh bak. U Dr. Vicky bad u Chan-ki-o ynda ki la iohi ba la leit phai lut ki briew ki leit noh shajan ka Ri-akor.

Dr. Vicky : "Ri-akor, ale ngin leit phai noh".

Ri-akor : "Shano pat ngan leit, nga hangne ryngkat bad u Skit".

Chanki-o : "Mei san, Meisan. Nga ruh nga wan".

Ka Ri-akor kumba kyndit na phohsniew ka khyllied ia ka jain tapmoh bad ieng artad da kaba doh bad kdup ia u Chanki-o.

Ri-akor : "Are u khun! are u khun. Sa khyndiat nga la klet ia u khun jong nga. Badno phi wan, khun'"?

Ka Ri-akor ka kylli da kaba peit shane shatai.

Chanki-o : "Bad i mei".

Ri-akor : "Hagno, hangno, ka don?"

Chanki-o : "Tip keiñ. Ngam iohi shuh".

U Dr. Vicky u leit tan ia ka Ri-akor katba maka pat ka dang bat ia u Chanki-o

Dr. Vicky : "Ka sngi kala sep, ym dei shuh ba ngin iashong hangne, La dei ka por ba ngin pyndep ia kaba dang sahteng kat kum ka riti dustur".

Ri-akor : "Shano ngan leit, nga ka bymdon Iing don sem".

Dr. Vicky : "Ri-akor, ka kamram jong phi naka bynta ka iing ka sem, ki hynmen para kala kut.

Mynta phin sdang naka bynta ka lawei jong phi. Balei phi la klet ia ka jutang jong phi? Ri-akor, wat buh teng shuh Ale, ale noh ryngkat bad nga".

Ri-akor : "Vicky, phi lah ban iai shah, phi lah ban iarap, phi lah ban pyntngen ia nga. Tangba la dier ka por. Mano pat ban pynshngain bad pynkmen ia nga?"

U Dr. Vicky u shim ia u Chanki-o bad phai ktien.

Dr. Vicky : "Une seh u ban pyntngen ia ngi, kat une na ei ngin ioh?"

Hamar kata ka por u Dr. Vicky u bat ia u Chanki-o . Katba ka Ri-akor ka phai sha ki baroh ar da ki khmat ba ai jingkymmen.

Dr. Vicky
Ri-akor } ***"Ka Dustur ka dei ka ei?"***

LA KUT.